

ՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՍՓՅՈՒՌԻ ՄԵՋ

ՎԵՀԱՓԱՌ ԳԱՐԵԳԻՆ Ա ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՀՈՐԵԼԻՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍԱՐ ՊՈՒՔՐԵՇԻ ՄԵՋ

16 նոյեմբերի Պուքրեշի Հայ Մշակույթի Տան սրահին մեջ մեծ շուքով տոնվեցավ Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոս Տ. Գարեգին Ա-ի ծննդյան, բանասիրական գործունեության և քահանայության երրորդ հոբելյանը։ Խոսեցան Առաջնորդական փոխանորդ Տ. Վազգեն վարդապետ և դոկտոր Ա. Տիրացյան։

Առաջինը Հոբելյարին աշակերտական և ուսանողական կյանքը ուրվագծելի վերջ, ընդգրծեց մասնավորապես Գարեգին Կաթողիկոսի հոգևորական կյանքը և ուսումնասիրական հսկա աշխատանքները—պատմական, բանասիրական և մանրանկարչական, հիշատակելով անոնները անոր գործերուն։ Երկրորդը՝ ընկ. Ա. Տիրացյան, իբրև սան Հոբելյարին Գևորգյան ճեմարանի մեջ, խանդավառ շեշտերով պատմեց դրվագներ

ճեմարանի, մանավանդ Հոբելյարի կյանքին, պատկերացնելով միանգամայն ամենափայլուն այն շրջանը ճեմարանին, երբ հոն պաշտոնավարած են ականավոր գրական դեմքեր, ինչպես Օրմանյան Պատրիարք, Կ. Կոստանյանց, Ստ. Պալասանյան, Մանդինյան և ուրիշներ։

Գեղարվեստական մասին փայլ տվին տիկ. Ա. Սըվաճյան, տիկ. Մելինե Մինաս, օր. Ավագյան, ընկերներ Հր. Վարդանյան, Կ. Կարապետյան, ինչպես նաև ներդադթի երգչախումբը, որ երգեց 3-4 կտորներ՝ Ն. Գրիգորյանի ճարտար ղեկավարության տակ։ Երգչախումբը ունեցավ անսպասելի հաջողություն մը։

Շնորհավորական և մաղթանքի հեռագիրը, որ ղրկվեցավ Հոբելյարին, կարդացվեցավ փաստաբան Եր. Սրապիոնյանի կողմից։

(«Հայաստանեան Ճակատ» 23 նոյեմբեր 1947 թ.)

ՎԱԶԳԵՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈ ՀԱՅՐԱՊԵՏ Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Ա ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ 80-ԱՄՅԱԿԸ

«Բյուր ողջույն, երկար կյանք անգուգական եկեղեցական, ջերմ հայրենասեր, բազմավաստակ գիտնական, արեգադ հորելյարի»։

«ԷՋՄԻԱՄԻՆ» ամսաթերթ

Ո՞ր ուսմանահայր հուզումով և հպարտությամբ չի հիշեր այն օրերը, երբ ասկե 12 տարիներ առաջ, մեր հարազատ Սովետական Հայրենիքին այս երկիրը ժամանեց Տ. Գարեգին Սրբազան Արքեպիսկոպոս Հովսեփյանը, այսօրվան Շնորհազարդ Հոբելյար Տանն Կիլիկիո Վեհափառ Կաթողիկոսը։

Ռոմանիան առաջին երկիրն էր, ուր ոտք դրավ Ս. Էջմիածնա Մայր Աթոռի և մեջ Մայր Երկրի նվիրակը։

Եվ ինչ ոգևորություն ու նոր շունչ բերավ այն մեր այն ատենվան մշուշոտ, անհորիզոն իրականության մեջ...

Մայր Հայրենիքը և Ս. Էջմիածնի աննման

առաքյալը մեր հոգիները արևածաղկի նման զարձույց գեպի Արարատի ստորոտում ծաղկող Հայրենիքը, դեպի թանկագին Սովետական Հայաստանը, դեպի հայ ժողովրդի կենդանության արևը»:

Տ. Գարեգին Արքեպիսկոպոս նվիրյալ հոգևորականի և մեծ հայրենասերի ջանքերը ձեռքին երկրե երկիր, աշխարհն աշխարհ գրնաց ու քարոզեց: Անցավ Աստանայանը ու հոն հայոց առաջնորդությունը վարելի հետո, 1943-ին Տաճն կրիկիո Կաթողիկոս ընտրվեցավ, որուն տարագիր Աթոռը Անթիլիասի մեջ կգտնվի այժմ:

Գարեգին Կաթողիկոս, անտարակույս, մեր օրերուն մեծագույն հայերեն մին է, թե՛ որպես հոգևորական, թե՛ որպես մշակութային և ազգային գործիչ:

Ծնած Լեւնային Ղարաբաղի Մաղավուզ գյուղը 1867-ին, իր ուսումը կստանա Արցախի վանքերուն, ապա Գեորգյան ճեմարանին և Լայպցիգի ու Մարպուրկի համալսարաններուն մեջ: 1897-ին Նվրոպայեն էջմիածին վերադառնալով կնվիրվի Հայ Նկեղեցվույն, հայ դպրոցին ու մշակույթին, գիտական լրիվ պատրաստությամբ մը, իմացական բացառիկ կարողություններով և մանավանդ իրեն հատուկ աթն ներքին եռանդովը, այն երկնառաք հուրովը, որ անշեջ մնաց իր հոգվույն մեջ հիսուն տարիներ շարունակ, միշտ նույն ջերմությամբ, միշտ նույն պայծառությամբ և առավելալ թափով:

Վեհափառը վարդապետ կձեռնադրվի 1898-ին, երիմյան Հայրիկի օրով, և եպիսկոպոս՝ 1917-ին. առաջնորդական պաշտոններ կվարեն Թիֆլիսի և այլ թեմերու մեջ, իսկ 1915-1917 Գեորգյան ճեմարանի տեսուչ կկարգվի:

1915-1920 պատերազմներու ընթացքին մեծ դեր կկատարեն հայ կյանքին մեջ, մասնավորաբար Վասպուրականի դադթականության նպաստի գործին կազմակերպման մեջ ու նաև այն մահու և կենաց կոխմիներու շրջանին, զորս հայ ժողովուրդը ստիպված էր մղել ընդդեմ թրքական իմբերիալիզմին, որ կրսպառնար Ռուսահայաստանն ալ բնաջինջ ընել:

Մինչև իր արտասահման անցնելը, այսինքր 1920-1934, երբ սովետական կարգերու շնորհիվ երկրին մեջ կյանքի և աշխատանքի խաղաղ ու ապահով պայմաններ կստեղծվին, Գարեգին Արքեպիսկոպոս կնվիրվի իր այն-

քան սիրած մասնագիտական ուսումնասիրություններուն՝ պատմահնագիտական և հայ հին արվեստի դժով:

Բայց 1934-են վերջ ալ, Նվրոպայի մեջ, ամեն տեղ իր վարչական ու կազմակերպչական աշխատանքներուն հետ զուգահեռաբար, անդու կերպով իր ուսումնասիրությունները կշարունակեն: Հայաստանի, երուսաղեմի, Անթիլիասի, Վիեննայի ու Վենետիկի հայ մատենադարաններն ու ձեռագրադարանները այն կեդրոններն են, ուր վեհափառը ամիսներ ու տարիներ շարունակ պրպտած, ուսումնասիրած է հայ ժողովուրդի անցյալն ու հին արվեստը, գրչությունն ու մանրանկարչությունը մասնավորապես:

Հոբելյարին ցարդ հրատարակած գործերու թիվը քանի մը տասնյակ հատորներու կհասնի: Մեծ է թիվը նաև իր այն աշխատություններուն, որոնք հրատարակվելու համար հերթի կսպասեն: Անոնց մեջ ամենանշանավորներն են «Ձեռագրական հիշատակարաններու հավաքածո»-ն՝ բաղկացած երեք սովոր հատորներ, և «Գրչական արվեստը հին հայոց մեջ» խոշոր գործը, որ Վեհափառն հեղինակություններուն գլուխ գործոցը պիտի ըլլա:

Գարեգին Կաթողիկոս անդադական և մեծ է նաև որպես քարոզիչ ու հեռուոր, մեծ իր խոսքին պարզությամբը, ջերմությամբը և թուրքովը: Հավատքին հուրը կա իր հոգիին մեջ, թե ունին իր զգացումներն ու մտածումները և մեր ամբողջ պատմությունն է, որ իր հոգվույն մեջ կենդանություն ու լեզու կառնեն:

Իր ուխտին հավատարիմ մաքուր և ներշնչյալ հոգևորական, քաջ առաջնորդ և հովիվապետ իր սիրելի ժողովուրդին, անհոգնաբեկ և կշռադատ պրպտող հայ անցյալին, հմուտ և տաղանդավոր քննադատ հայ հին արվեստին, նվիրված ու խանդավառ հայրենասեր, ահա թե ով է մեր այսօրվան Ալեգարդ Հոբելյարը՝ Տաճն կրիկիո Կաթողիկոս Գարեգին Ա:

Փա՛ռք, պատի՛վ և երկա՛ր կյանք մեր Մեծ Հայրապետին:

Հայ ժողովուրդը անհուն երախտագիտական զգացումով կխոնարհի անոր զմայլելի վաստակին առջև, և «պատվելով այս հոյակապ հոգևորականը, ազգը ինքզինքն է որ կպատվեն»:

(«Հայաստանեան Ճակատ» 16 նոյեմբ. 1947 թ.)